

yazdıklarımı SELİMİLERİ
sana gönderiyorum

Okuma sanatı ve yalnızlık

Alberto Manguel yeni kitabı 'Gezgin, Kule ve Kitapkurdu'nda okuma sanatının görüncesini genişletiyor; okuru, dün okuduklarıyla, yarın okuyacaklarıyla yepyeni değerlendirişlerde buluşturuyor. Yalnızca 'metafor olarak okur' üzerinde durmuyor, bir yandan da yazmak ediminin sebeplerini araştırıyor.

Alberto Manguel'in güzel yapıtı 'Gezgin, Kule ve Kitapkurdu'nu (Yapı Kredi Yayınları, Dilek Şendil'in çevirisi) tartışa tartışa okudum. Kendimle tartışıyordum, yazarın saptadıklarıyla tartışıyordum, yıllar yılı okuduğum kitaplarla da. Sözgelimi, Manguel bize bambaşka bir Prens Hamlet tanıtıyor; o Prens Hamlet'le tartışıyordum...

Bu yapıtı okuma sanatının görüncesini genişletiyor; okuru, dün okuduklarıyla, yarın okuyacaklarıyla yepyeni değerlendirişlerde buluşturuyor. Emma Bovary hayatla romanları gerçekten birbirine karıştırdı mı, irkilerek soruyorsunuz. Gerçi Flaubert de öyle demeye getirir ama Emma'nın okuduklarını da gizliden gizliye sarakaya alır. Manguel çok daha derin bir şefkatle yaklaşıyor Madam Bovary'ye.

Alberto Manguel, aslında, Emma'nın başına gelenlerin, her okurun başına gelebileceğine işaret ediyor. Öyleyken, Hamlet'le Emma arasında tuhaf, söze kolay kolay dökülemeyecek bir yakınlık oluşuyor: Okur her zaman pek çok etkilenişin tutsağıdır.

Nereden nereye: Elli beş yıl öncesine döndüm, Orhan Burian'ın çevirisinden 'Hamlet'i okuyordum; bir-iki yıl geçecek, 'Hamlet'i bu kez de Sabahattin Eyuboğlu'nun çevirisinden okuyacaktım. Çarpılıp kaldığım yaşamın gizlerini eşelediğine inandığım Hamlet! Oysa Manguel'in yorumunda Prens Hamlet, okuduklarından dolayı

kafası karışmış bir bedbaht genç adam.

Yetmiş sekizinci sayfada Kafka'nın sözü alıntılanıyor: "Herkes kendi içinde bir oda taşır." Söz konusu oda, Montaigne'den Virginia Woolf'a kadar uzanıyor. Woolf, bu odayı okurdan çok yazarın odası olarak irdelemiş. Ne var ki, Manguel'in aracılığıyla kendi okur, okuma odamıza yol alıyoruz.

Kendi okuma odamdayım; evler değişti, altmış küsur yıl, evlerden evlere bu oda sanki değişmedi. Altmış küsur yıldır yalnızlıkla sürdürdüğüm yaşamda galiba tek sığınagım bu oda oldu. Orada yeni bir dünya kurmaya çalıştım. Orada kendi mutlu yokülkemi kurmayı denedim. Sonunda 'Kitaplardan Yapılmış Yaratık'a dönüştüm herhalde. ('Kitaplardan Yaratılmış Yaratık' Manguel'in kaleme aldığı en güzel bölümlerden biri.)

Alberto Manguel yalnızca 'metafor olarak okur' üzerinde durmuyor.

Bence, bir yandan da yazmak ediminin sebeplerini araştırıyor. Okurun 'fildişi kule'deki yalnızlığı ölçüsünde, yazmak çabasının da bir yalnızlık olduğuna nice yıllardır inanıyorum. Sinemamızın büyük ustası Akad, "Yazamadığım romanları beyazperdeye aktarıyorum" derdi. Öyle miydi, bilinememez. Akad, aslında, yaşamasını istediği hayatın romanlarını beyazperdeye yazıyordu, çoğu kez var olan dünyanın ürkünçlüğünden yola çıkarak.

'Gezgin, Kule ve Kitapkurdu' her anlamda seçkin bir yapıtı.

